

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXVII. Soluuntur obiectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

Scriptoribus Scholasticis. SECUNDO dicit, has demonstrationes nihil valere, quia alioqui probarem etiam septem esse Sacramenta in lege veteri: nam etiam tunc erant virtutes & peccata, & vita spiritualis, & corporalis. TERTIO dicit, ex numeris celebratis in Scriptura numerus Sacramentorum desumi debeat, posse probari tria esse Sacramenta, vel etiam duodecim, aut plura, quia multi sunt numeri celebres & facti in Scripturis.

SED hæc leuia sunt. Nam in primis nullus Theologorum dixit, ista esse fundamenta, & demonstrationes, sed solum congruentias supposita fide. Id enim Scholastici facere solent, ea, quæ ex fide habemus, ostendant etiam non repugnare rationi, sed illi potius esse conformia. Nec tamen argumentum Kemnitij concludit, oportuisse nimirum etiam in veteribus esse Sacramenta septem. Nam Sacramenta vetera (ut supra ostendimus) non erant instituta ad perficiendum hominem in vita spirituali, nec ad remedium peccati, excepta Circumcisione, sed solum ad significanda mysteria Christiana, & alios quosdam fines: nostra autem sunt instituta in remedium peccati & ad iustificandum, & perficiendum hominem in vita spirituali, ut ex Scripturis apertissime deducitur. Itaque congruentia illæ rectissime se habent, si applicentur nostris Sacramentis, non autem si applicentur veteribus. Denique illa ratio Kemnitij de variis numeris in Scriptura celebribus, nihil concludit. Nam ratio Catholicorum sumitur ex numeris, quæ significabant expiationem peccatorum, non autem ex quibuscumque numeris. Porro in Scriptura, ita frequens est numerus septem in expiationibus, ut tota Scriptura clamare videatur, futurum aliquando fuisse tempus, quo septem insignia, & efficacissima remedia darentur à Deo in expiationem peccatorum.

CAPVT XXVII.

Soluuntur obiectiones.

RESTAT ut obiectiones aduersariorum diluamus, quæ sunt partim ex Scriptura, partim ex Patribus, partim ex ratione. Primum igitur ex Scriptura tria proferunt argumenta. PRIMUM negatiuum, quia Scripturæ nusquam tradunt septem esse Sacramenta.

SECTIO

SECUNDUM affirmatiuum, quia Scripturæ duo tantum Sacramenta esse docent. Nam Ioan. 19. ex latere Christi fluxerunt sanguis, & aqua, id est, (vt exponunt Chrysostomus, Cyrillus & Theophylactus cum locum, & Damascenus lib. 4. de fide, cap. 10. & Augustinus lib. 2. de symbolo, cap. 6. & tract. 9. in Ioannem, & alij) Eucharistia & Baptismus. TERTIUM, quia Scripturæ non solum non ponunt septem, & ponunt tantum duo, sed etiam negant esse septem. Nam Apoc. 17. Angelus vocat Sacramentum bestiam, quæ septem capita habebat; ex quo significari videtur septenarium numerum Sacramentorum ad Antichristum pertinere, qui per eam bestiam designatur. Hæc sunt argumenta Kemnitij & Scriptura, quæ ipse habet in 2. parte Examinis, pag. 18. & 50. Sed hæc leuia sunt.

AD PRIMUM supra respondimus, Scripturam neque septem, neque duo, neque tria, vsquam expresse numerare.

AD SECUNDUM, locus ille Ioannis non malè ita exponi potest, vt significantur per sanguinem, & aquam, Eucharistia, & Baptismus, vt exponunt ferè Græci omnes, sed non propterea excluduntur cetera Sacramenta. Solum enim duo posita sunt, quia sunt illa magis communia, & magis principalia, & ex illis poterat idem iudicium de ceteris fieri. Sicut etiam Hebr. 6. Paulus, duo tantum ponit Sacramenta, Baptisma, & manuum impositionem, id est, Confirmationem; *Non rursus iacentes fundamentum penitentiae ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, Baptismatum doctrinæ, impositionis quoque manuum.* vbi per manuum impositionem intelligunt Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, & alij Confirmationem, quæ dabatur post Baptismum, nec meminit Eucharistiæ, quæ simul dabatur (vt etiam modò datur cum baptizantur adulti) cum Baptismo, & Confirmatione.

Dico tamen SECUNDO, non esse necessarium sequi illam expositionem Græcorum de sanguine, & aqua. Alij enim æquè magni expositores aliter exponunt. Cyrillus Catechesi 3. & Hieronymus in epist. 83. ad Oceanum, intelligunt per sanguinem, & aquam, significata esse duo Baptismata, vnum in sanguine, id est, Martyrium, aliud in aqua. Ambrosius lib. 10. in Lucam, cap. 105. & Leo epistola 4. & Augustinus, ac Beda in cap. 19. Ioanis, intelligunt per sanguinem, redemptionis pretium, per aquam, Baptismum, Et hæc videtur maximè litera-

lis expositio, ut nimirum intelligamus ex Christi latere fuisse Baptismum, qui omnem suam vim habet ex Christi sanguine. Nam idem non dixit; Exiit aqua, & sanguis, ut ordo profulabat, si ageretur de Baptismo, & Eucharistia, cum Baptismus præcedat Eucharistiam; sed dixit: *Exiit sanguis, & aqua*, id est, precium, & applicatio illius precij. Quod etiam confirmatur ex illo i. Ioan. 5. *Hic est, qui venit per aquam, & sanguinem, Iesus Christus, non in aqua, & sanguine.* Vbi videtur ipsemet Ioannes explicare mysterium, quod poluerat Ioan. 19. & simul ostendere differentiam inter Baptismum Christi, & Ioannis, quod Ioannes venerit in aqua solum, id est, Baptismum attulerit non efficacem. At Christus attulit Baptismum efficacissimum, cum aquam dederit sanguini admistam.

Ad TERTIUM respondeo, blasphemum esse Kemnitium, cum Sacramenta Christi capita bestiae esse dicit. Nam cogitur, velit nolit, ea etiam Sacramenta numerare inter capita bestiae, quæ ipse habet pro veris Sacramentis, nimirum Baptismum, & Eucharistiam: hæc enim sunt ex numero illorum septem. Adde, quod Ioannes non dicit septem illa capita esse septem Sacramenta, sed unum Sacramentum: proinde, (si licet nugari) id magis quadraret in Lutherum, qui unum Sacramentum esse dixit, & pura signa Sacramentalia. Denique ipsemet Ioannes septem illa capita septem Reges interpretatur. Et quo ruit totum ædificium blasphemiae Kemnitianæ.

Iam ex Patribus, PRIMO, Calvinus lib. 4. Instit. cap. 14. §. 3. dicit, veteres cum loquuntur propriè de Sacramentis, duobus contentos esse, Baptismo, & Eucharistia. Id probat ex Augustino, lib. 3. doct. Christ. cap. 9 & epist. 118. Addit Calvinus probationem. Nam Augustinus solet, ut plurimum quæerere mysteria in numeris: *Immo, inquit Calvinus, in observantia numero curiosior esse solet, quam necesse foret: et tamen in isto numero septenario Sacramentorum nihil unquam scripsit*

Kemnitius in 2. part. Examinis, pag. 26. & sequent. tria addit ex Patribus PRIMO, si propriè loquamur de Sacramentis, vetustissimos Patres non agnovisse, nisi duo, Baptismum, & Eucharistiam. Id probat ex Iustino, Apologia 2. ex Irenæo, & Tertulliano lib. 1. & 4. in Marcionem, & de corona militum, item ex Cyrillo in Catechesibus, ex Ambrosio in lib. de Sacramentis

mentis, & de iis, qui in initian. myst. qui duo auctores ex professo tractant de Sacramentis, & tamen non ponunt nisi duo.

S E C U N D O, affirmat Patres recentiores ponere plura Sacramenta, quam duo, sed pauciora, quam septem proprie loquendo de Sacramentis. Id probat ex Dionysio, quem dicit à nobis fingi esse Areopagitam, qui in Ecclesiastica hierarchia, quatuor tantum Sacramenta exponit, Baptismum, Eucharistiam, Confirmationem, & Ordinem. Item ex Gregorio can. multiseularium, i. q. i. apud Gratianum, qui tria ponit, Baptismum, Chrisma, Eucharistiam. Item ex Rabano, & Paschasio de cœna Domini. Denique ex incerto auctore, qui sub nomine Cypriani, scripsit de operibus Cardinalibus Christi. Is enim in sermonibus de cœna Domini, de ablutione pedum, & de Chrismate, pauciora ponit, quam septem.

T E R T I O affirmat, Patres, cum largo modo de Sacramentis loquuntur, plura numerare quam septem, & probat ex variis locis Augustini. Ex quibus omnibus colligitur, neque proprie, neq; improprie loquendo Sacramenta esse septem apud veteres, sed vel pauciora, vel plura.

Respondeo **P R I M U M** ad hæc omnia, nullum ex Patribus scripsisse unquam Sacramenta non esse septem; aut esse tantum duo, vel tria: sed solum ad suum propositum mentionem fecisse aliquorum Sacramentorum, de aliis nihil dixisse. Non autem pugnant cum Theologis, qui septem asserunt Sacramenta, ij qui neque septem esse negant, neque dicunt tantum esse duo, vel tria. Adde quod iidem Patres in multis locis unius tantum Sacramenti mentionem faciunt: in aliis locis nullius. Quare secundum Kemnitij Dialecticam, oporteret colligere unum esse Sacramentum, aut etiam nullum. Satis igitur esse debet, quod Patres in variis locis, aut certe varij Patres eiusdem ætatis omnium septem Sacramentorum alicubi meminerint, ut nos supra ostendimus. Hac solutione præmissa respondeo etiam ad singulos Patres.

Ac **P R I M U M** ad Augustini testimonia à Caluino citata, dico Augustinum in illis duobus locis non dicere esse tantum duo, sed ponere duo, loco exempli. Id quod patet ex iisdem locis. Nam lib. 3. doct. Christianæ, cap. 9. sic habet **AUGUSTINUS**: *Pauca pro multis, eademq; factu facillima, & intellectu augustissima; conseruatione castissima ipse Dominus, & Apostoli.*

V

postoli.

postolica tradidit disciplina, sicuti est Baptismi Sacramentum, & celebratio corporis & sanguinis Domini. Vbi vides particulam (sicuti) aperte indicare ista esse exempla. Sic etiam in epistola 118. vbi Augustinus dixit, nos habere Sacramenta numero paucissima, significatione præstantissima, obseruatione fidelissima; subiungit: *Sicuti est Baptismus, & communicatio corporis Domini, etsi quid aliud in diuinis literis commendatum.* Vbi etiam vides exempla esse, & indicari etiam plura esse quam duo; quod clarius repetitur in Psalm. 103. concione in illa verba: *Qui regit aquas superiora eius. Respice, inquit, munera ipsius Ecclesie, munus Sacramentorum in Baptismo in Eucharistia, in ceteris sanctis Sacramentis.* Et in Epistola eundem Ianuarius, cap. 7. *Ad celebrationem, inquit, Sacramentorum utimur de sensibilibus rebus, aqua, frumento, vino, & oleo.* Vbi vides numerari materias omnium Sacramentorum, excepta Pœnitentia, & Matrimonio, quæ duo non habent ullam materiam consecratam.

Adde quod Augustinus etsi in quibusdam locis non mentitur, nisi duorum, tamen alibi expressè ponit plura; & præsertim de Confirmatione, & de Ordine affirmat illa esse Sacramenta, sicut est Baptismus, lib. 2. contra literas Perilianæ, cap. 104. & lib. 2. contra epistolam Parmeniani, cap. 13. Mentitur igitur Calvinus impudenter, cum dicit, Augustinum duobus tantum Sacramentis esse contentum.

Ad Confirmationem; retorqueo argumentum in auctorem. Nam si S. Augustinus tantum duo Sacramenta esse crediderit, & erat curiosior, quam oporteret in mysteriis numerorum, cur non indicauit, quæ mysteria lateant in binario numero Sacramentorum? Præterea non est verum, S. Augustinum tam curiosum fuisse, ut dicit Calvinus, in mysteriis numerorum. Non enim ignorabat esse duodecim articulos fidei, tres virtutes Theologicas, decem præcepta decalogi, & alia id generis multa, de quorum tamen numerorum mysteriis, nihil Augustinus scripsit. Sic igitur neque scripsit de mysteriis septenarij numeri Sacramentorum, ne Calvinus nimis eum curiosum in his rebus appellaret.

Venio ad loca citata à Kemnitio. Ad locum Iustini Respondendo Iustinum in Apologia illa tantum meminisse duorum Sacramentorum, quia id requirebat argumentum illius operis:

operis: respondet enim iis, quæ obiiciebantur à Gentilibus. Gentiles autem duo quædam obiiciebant, PRIMO, quòd Christiani essent athei, quia non colebant Deos. SECUNDO, quòd in suis conuenticulis multa turpia, & scelerata agerent, ac præcipuè, quòd humanas carnes vorarent, & idè ad suam Synaxim non admitterent ullos præter suos. De quibus calumniis vide etiam Tertullianum in Apologetico, Athenagoram in Apologia, & Minutium in Octauo. Iustinus igitur ad illa duo respondet, & idè in maxima parte Apologiæ tractat de fide, ac docet, Christianos non esse atheos, cùm colant tres diuinas personas, & præterea venerentur Angelos, &c. Deinde in altera parte tractat de Synaxi, & obiter meminit Baptismi, vt doceat solis baptizatis licere interesse Synaxi; & breuiter exponit quid Christiani agant singulis Dominicis diebus in sua Synaxi, vbi necessariò differere debuit de Eucharistia, quia hoc mysterium præcipuum est in Synaxi, & de hoc potissimùm malè audiebant Christiani; putabantur enim vesci carnibus alicuius pueruli. De aliis Sacramentis non fuit opus, vt quidquam diceret, quia illa partim erant ignota Gentilibus, partim sine calumnia exercebantur.

Ad Irenæum RESPONDEO, Irenæum nunquam instituisse disputationem de Sacramentis, sed pro locorum oportunitate modò meminisse vnius, modò alterius. Nam lib. I. cap. 9. tractat de Eucharistia, refellens deliramenta Marci cuiusdam circa Eucharistiam, cap. 18. tractat de Baptismo refellens deliramenta aliorum eius temporis hæreticorum circa Baptismum. Rursus lib. 4. cap. 32. 33. & 34. tractat de sacrificiis legis veteris, & nouæ, & idè simul agit etiam de Eucharistia. Item lib. I. c. 2. tractat de Pœnitentia, & lib. 3. cap. 4. meminit Confessionis. Neque obstat, quòd non vocet Pœnitentiam Sacramentum: nam nec Baptismum, aut Eucharistiam vocat Sacramenta.

Ad Tertullianum idem dici posset; non enim instituit vquam disputationem de Sacramentis: sed præterea perspicuè distinguit in libro de resurrectione carnis quatuor diuersa, Baptismum, Chrisma, Eucharistiam, Ordinationem. Neque valet glossa Kemnitij, quod Tertullianus Chrisma, & manus, impositionem non faciat noua Sacramenta, sed velit esse cæremonias Baptismo annexas. Nam Tertullianus distinguit illa quatuor, & tribuit singulis proprios effectus. Et præterea,

si de cæremoniis Baptismi ageret, non poneret manus impositionem post Eucharistiam.

Sed videamus loca à Kemnitio adducta. PRIMO, adducit librum primum in Marcionem. Sed locus ille pro nobis est: non enim dicit in eo libro vsquam duo esse Sacramenta, sed dicit in Sacramentis Deum vti voluisse aqua, pane, & vino; quæ sunt materiæ, quæ consecrantur in quinque Sacramentis. Nec meminit Tertullianus aliorum duorum, quæ solum volebat ostendere Deum nostrum esse verum Creatorem elementorum, & aliarum rerum sensibilibum, contra Marcionis errorem, qui id negabat. Id autem probat egregie, quod si res istas creasset alius Deus, non eis vteretur Deus noster in Sacramentis suis.

SECUNDO, adducit librum quartum contra Marcionem, ubi in margine ad numerum 51. est annotatio B. Rhenani: *Baptismus, & Eucharistia, duo Sacramenta primitiua Ecclesie*. Quæ annotatio Kemnitium decepit: non enim eo loco Tertullianus dicit tantum esse duo ista Sacramenta, sed reprehendit Marcionem, quod ad hæc Sacramenta non admittet, nisi eos, qui damnabant coniugium.

TERTIO, adducit librum de corona militis, ubi etiam non nominantur, nisi Baptismus, & Eucharistia. Sed non aduertit Kemnitius in eo libro non agi de Sacramentis, sed de cæremoniis Ecclesie, quæ non habentur ex Scriptura, sed ex traditione. Vnde ibi enumerat varias traditiones circa hæc Sacramenta; & ne putarem non esse alia Sacramenta, vel alias cæremonias, addit: *Harum, & aliarum eiusmodi disciplinarum, si legem postulas Scripturarum, nullam inuenies; traditio tibi obtenditur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides seruatrix.*

Ad Cyrillum, & Ambrosium dico duo. PRIMO, falsum dico esse eos duo tantum Sacramenta agnoscere: vterque enim in libris à Kemnitio citatis, meminit Chrismatis, tamquam Sacramenti à Baptismo, & Eucharistia distincti; vt patet ex Cyrillo Cateches. 3. & ex Ambrosio lib. 3. de Sacramentis, cap. 7. & de iis qui mysteriis inicianur, cap. 7.

SECUNDO, dico, non esse mirum, si isti auctores in libris de tribus tantum Sacramentis tractant: scribunt enim etiam professo ad Catechumenos, & eos instruunt de his rebus, quæ sunt

fiunt tempore Baptismi. Porrò cùm baptizantur adulti, tria Sacramenta eodem die illis ministrantur, Baptismus, Confirmatio, & Eucharistia: id quod certum est, tum ex praxi, quæ hodie est in Ecclesia, tum ex libris citatis Ambrosij, vbi totum ordinem Baptismi, & rerum consequentium describit. Vnde AMPHILOCHIVS in vita S. Basilij, ita de illius Baptismo scribit: *Baptizavit, inquit, Episcopus Maximinus Basilium, & Eubulum, atque ungens eos sancto Crismate, tradidit eis viuificantem communionem.*

Ad Dionysium Areopagitam dico, eum tantùm differere in eo libro de hierarchia Ecclesiastica, vt ipsum nomen indicat, ac de solennibus actionibus Hierarchæ, id est, Episcopi. Itaque tractat de Baptismo, & Eucharistia, quæ solenni ritu Episcopus administrare solet. Item de Consecratione olei, de Ordinatione clericorum, quæ à solis Episcopis fieri possunt: cetera tria omisit. Nam Extrema vnctio, priuatim à presbytero confertur: Matrimonium non eget, quoad essentiam suam, ministerio Sacerdotum, tametsi præsentia Parochi ex decreto Concilij Tridentini omninò requiratur: & benedictio, quam nouis nuptis dare solet Ecclesia, à presbytero priuatim celebretur. Denique Pœnitentiam solenniter quidem olim Episcopi imponebant, & deinde in sancta hebdomada pœnitentes absoluebant: sed videtur id cœpisse post Apostolorum mortem, cùm peccata multiplicari cœpta essent. Quare hoc potius est argumentum antiquitatis horum librorum. Nec tamen ignorauit Dionysius Sacramentum Pœnitentiæ, cùm eius meminit in epist. ad Demophilum.

Ad Gregorium dico, verba illius Canonis non videri Gregorij, nec enim in eius operibus inueniuntur: exstant autem apud Isidorum, lib. 6. Etymologiarum, cap. 19. sed cuiuscunque sint, non ponit ille auctor, nisi exempla quædam.

Rabanus in libris de institutione Clericorum, tractat de Sacramentis omnibus, quæ conueniunt Clericis, lib. 1. cap. 6. de Ordine ibidem, cap. 14. de Baptismo, Cõfirmatione, & Eucharistia, lib. 2. cap. 29. de Pœnitentia, ibidem cap. 11. de Extrema vnctione. Matrimonium solum omisit, quia ad Clericos non pertinet.

Paschalis in lib. de cœna Domini, quid mirum, si non tractet nisi de Eucharistia, cùm hoc solum requirat argumentum illius

illius libri? Denique Cyprianus seu quicumque scriptor sermo-
monum de operibus Cardinalibus Christi, non meminit con-
nium Sacramentorum; quia solum explicat Sacramenta, quae
Dominus instituit in cœna, quae sunt Eucharistia, Christum
& Ordinatio. Vide sermones de cœna Domini, de ablutione
pedum, & de Chrismate. Ad alia loca Kemnitij nihil opus
respondere: fatemur enim Sacramenta largo modo sumi
esse plura, quam septem.

Ultimo loco Kemnitius argumentatur ex ratione, ac pro-
bat duo tantum esse Sacramenta, quia duobus tantum con-
uenit definitio Sacramenti. Sed ut hoc possit efficere, fingit
ibi nouam definitionem, eamque longissimam & tot enim par-
ticulas in ea posuit, quot sufficere videbantur ad excludenda
quinque Sacramenta. Sed hanc definitionem nos supra dilige-
ter refutauimus in disputatione de definitione Sacramenti.

CAPVT XXVIII.

*De ordine, & comparatione Sacramentorum ut
legis inter se.*

NVM hoc superest ad finem quaestionis de num-
ero Sacramentorum, ut eorum etiam ordinem
ostendamus. Est enim vnus ex Lutherano-
rum, non esse vnum Sacramentum alio pro-
stantius: ita enim loquitur Lutherus in lib. de instruendis
magistris ad Pragenses: *Sacramentum altero dignius esse non
potest, cum eodem verbo Dei omnia consistant.* Quod idem in
ratione dicere coguntur Calvinistae, qui cum in Eucha-
ristia non ponant Christi corpus, nisi tropicè, non est illa ratio,
cur eam Baptismo anteponant. Sed nec Lutherani ratio-
nem habent, cur Eucharistiam anteponant Baptismo. Erant
enim fatentur in pane esse verum Christi corpus, tamen idem
corpus Christi coguntur eodem modo ponere in aqua Baptis-
mi, cum vbiq; illud ponant. Sicut etiam non est ratio, cur
eundem effectum vtrique Sacramento tribuant, nimirum
obsignare promissiones ad alendam fidem.

Contra hunc errorem posuit Concilium Tridentinum.